

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจในภาคเหนือของประเทศไทย

กับกบฏเงี้ยว พ.ศ.2445

นายยอดยิ่ง รัถสัจย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2532

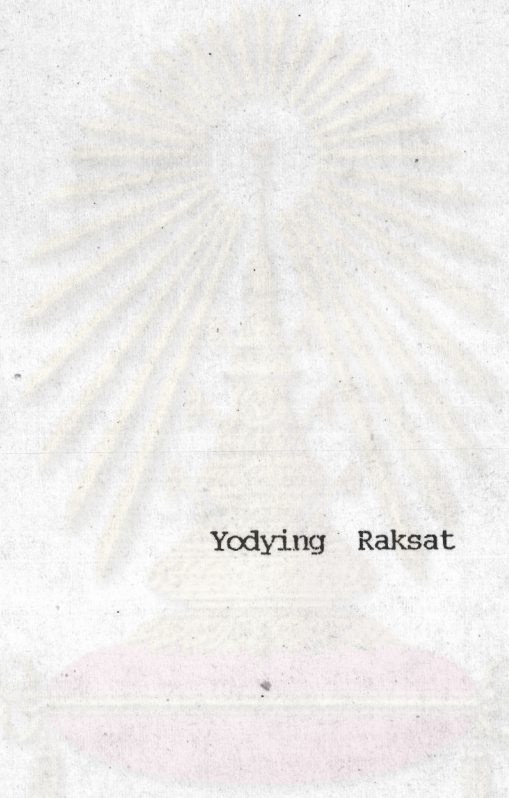
ISBN 974-569-377-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015989

117498082

THE POLITICO-ECONOMIC CHANGE IN NORTHERN THAILAND
AND THE SHAN REBELLION A.D. 1902

Yodying Raksat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree Master of Arts
Department of History
Graduate School
Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-569-377-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจในภาคเหนือของประเทศไทย
กับกบฏเงี้ยว พ.ศ.2445

โดย

นายยอดยั้ง รักสัตย์

ภาควิชา

ประวัติศาสตร์

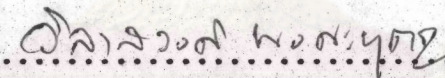
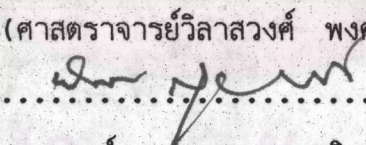
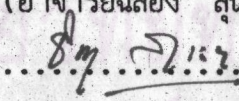
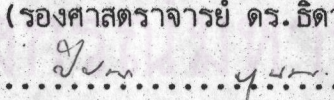
อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ฉลอง สุนทราวาณิชย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชรรัมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์วิลาสวงศ์ พงศ์บุตร)
.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ฉลอง สุนทราวาณิชย์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดา สาระยา)
.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ปิยนาด บุญมาศ)

ยอติยง ริกส์ดี : การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจในภาคเหนือของประเทศไทย
กับกบฏเงี้ยว พ.ศ. 2445 (THE POLITICO -ECONOMIC CHANGE IN NORTHERN
THAILAND AND THE SHAN REBELLION A.D. 1902) อ. ที่ปรึกษา : อ.ฉลอง
สุนทราวาณิช, 151 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองในภาคเหนือ
ของประเทศไทยที่มีผลให้เกิด"กบฏเงี้ยว" พ.ศ. 2445

จากการศึกษาพบว่า ปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลสยามที่เกิดขึ้นในภาคเหนือในปี พ.ศ. 2445 ที่เรียก
กันโดยทั่วไปว่า"กบฏเงี้ยวเมืองแพร่" มิใช่ปรากฏการณ์เดียวที่เกิดขึ้น และมีใช่เกิดขึ้นจากการกระทำของ
กลุ่มเงี้ยวหรือไทยใหญ่เพียงกลุ่มเดียว แต่เป็นปฏิปักษ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขยายอำนาจทางการเมือง
การปกครองของรัฐบาลสยามได้กระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเมืองเดิมของภาคเหนือ ทำให้เกิดความ
เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองอันส่งผลกระทบต่อคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมภาคเหนือโดยทั่วไป การ
ต่อต้านการขยายอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐบาลสยามจึงมีปรากฏอยู่ในคนกลุ่มต่าง ๆ

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อคนกลุ่มต่าง ๆ ในระดับที่แตก
ต่างกันไป ปฏิบัติการต่อต้านตอบโต้ของคนกลุ่มต่าง ๆ จึงมีระดับที่แตกต่างกันไป ตามเงื่อนไขและโอกาสของ
กลุ่มนั้น ๆ ว่าจะสามารถแสวงหาทางออกในแนวทางอื่นได้หรือไม่ บางกลุ่มก็มีปฏิปักษ์ต่อต้านน้อยกว่ากลุ่ม
อื่น เพราะสามารถหันเหผลักดันผลกระทบนั้นไปสู่กลุ่มอื่น กลุ่มนี้ได้แก่กลุ่มเจ้านายภาคเหนือเดิม บางกลุ่ม
ก็แสดงปฏิปักษ์ที่รุนแรงร่วมกันกับกลุ่มอื่นเนื่องจากไม่สามารถแสวงหาทางออกในแนวทางอื่นได้ ซึ่งได้แก่
กลุ่มไทยใหญ่และราษฎรทั่วไปที่ร่วมกันแสดงปฏิปักษ์ต่อต้านรัฐบาลสยามอย่างชัดเจนในเหตุการณ์ "กบฏเงี้ยว
เมืองแพร่"

ศูนย์วิทยุวิทยุวิทยุวิทยุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

YODYING RAKSAT : THE POLITICO-ECONOMIC CHANGE IN NORTHERN THAILAND AND THE SHAN REBELLION A.D. 1902. THESIS ADVISOR : CHALONG SOONTRAVANICH, 151 pp.

This dissertation studies the politico-economic change in Northern Thailand which led to the Shan Rebellion of 1902. The result of the research show that the so-called "Shan Rebellion of Phrae" in 1902 was neither the sole reaction against the Siamese government, nor an exclusively Shan reaction, but a reaction caused by the impact of the expansion of the Siamese government's political power on Northern Thailand's old economics & political systems. This expansion led to political & economic changes which affected several groups of people in Northern Thailand, leading in turn to these groups' resistance to the aforesaid expansion.

But the expansion of the central government's power affected the various groups in differing degrees, according to their circumstances or their possibilities of coping with the changes. The old Northern royalty resisted less than other groups because they were able to use other groups to cushion the effects of the changes. The other groups reacted violently to the changes, namely the Shans and the local populace who combined in resisting the Siamese government in the "Shan Rebellion of Phrae".

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์และการให้คำแนะนำต่าง ๆ เป็นอย่างดีจากจากอาจารย์ฉลอง สุนทรวานิชย์ ซึ่งได้สละเวลาที่มีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบพระคุณ ศาสตราจารย์วิลาสวงศ์ พงศบุตร ศาสตราจารย์ปิยนาด ภูมภาค และรองศาสตราจารย์ดร.ธิดา สาระยา ที่ได้กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำที่มีค่าและเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ และขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ บ่อมเพชร ที่ได้ช่วยกรุณาแปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณ "มิตร" ผู้ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่มีคุณค่า ให้กำลังใจ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้าน อย่างจริงใจและกระตือรือร้น จนทำให้ มีกำลังใจและความมุ่งมั่น ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ "โก้" อรรถจักร สัตยานุรักษ์ และ "พินิต" อ.สายชล สัตยานุรักษ์ (วรรณรัตน์) ตลอดจนความห่วงใยและกำลังใจที่เพื่อน ๆ ทุกคนมอบให้แก่ผู้เขียน โดยเฉพาะ "เทียร์" มณเฑียร ผาทอง "โณ" ภิญโญ กองทอง มิตรภาพและความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่เพื่อนเหล่านี้มอบให้คงยากที่ผู้เขียนจะลืมเลือนได้

ขอขอบคุณ คุณหนูพร ทาจจักร ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนโดยจัดหาและให้ยืม เอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ในช่วงเวลา 5 ปีที่ใช้ไปในการเรียน ผู้เขียนได้รับ "ความเป็นเพื่อน" จากเพื่อน ๆ ปรมาจารย์ "อู๊ด" ยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา "เจตน์" สุทธชัย ยัมประเสริฐ "น้อย" วิภัลย์ พงศ์พินิตานนท์ "น้องเจี๊ยบ" วรรณิกา ตันติรัตน์ไพศาล และ "น้องอ้อย" อรวรรณ ศรีอุดม เป็นอย่างดี ซึ่งขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะไม่สำเร็จลงได้ในเวลาที่กำหนด หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจาก คุณเพชร สายเสน , นา , จรรย์ , เล็ก

ความห่วงใย และกำลังใจจาก "ปึก" ปรานี พรวัฒนาพิพัฒน์ ได้มีส่วนช่วยให้ผู้เขียน มีกำลังใจที่จะมีความพยายามในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จ

เหนือสิ่งอื่นใด ความรัก ความห่วงใยและความเสียสละของพ่อและแม่ ผู้ซึ่งอดทนและ ทำทุกอย่างเพื่อสนับสนุนการศึกษาของลูกมาโดยตลอด และน้องทั้งสอง "แอ" และ "แดง" ได้เป็น พลังใจและกำลังใจสำคัญที่ทำให้การทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงลงได้.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1. บทนำ	1
2. สภาพเศรษฐกิจการเมืองโดยทั่วไปในล้านนา ก่อน พ.ศ.2417	7
สภาพโดยทั่วไปทางภูมิศาสตร์	7
สภาพเศรษฐกิจและสังคมในล้านนา ก่อนปี พ.ศ.2417	14
สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไป	14
ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมภายหลังที่อังกฤษครอบครอง หัวเมืองมอญของพม่า	21
ระบบเงินตราและภาษี	22
การค้าข้าวพรมแดน	26
กิจการป่าไม้ในล้านนาไทย พ.ศ.2385-2417	30
ระบบการจัดเก็บภาษี	35
ลักษณะการเมืองการปกครองของล้านนาก่อน พ.ศ.2417	39
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับล้านนาก่อน พ.ศ.2417	40
3. การขยายอำนาจการเมืองการปกครองของรัฐบาลสยามกับการเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจและการเมืองในภาคเหนือ (พ.ศ.2417-2445)	45
การขยายอำนาจการเมืองการปกครองของรัฐบาลสยาม	45
ความขัดแย้งทางภาคเหนือ	49

	หน้า
การเข้าไปขยายอำนาจการเมืองการปกครองของรัฐบาลสยามระหว่าง	
ปี พ.ศ.2417-2445	55
การสถาปนาเขตแดนรัฐสมบูรณาญาสิทธิราช	56
การตั้งอำนาจการเมืองการปกครองจากเจ้าภาคเหนือ	58
การตั้งอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ	61
การขยายอำนาจการเมืองการปกครองของรัฐบาลสยามระหว่างปี	
พ.ศ. 2442 - 2445	65
การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองในภาคเหนือ	66
4 กบฏเงี้ยว พ.ศ.2445	75
ผลกระทบของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองกับปฏิกิริยาต่อต้าน	
-ของชนกลุ่มต่าง ๆ ในภาคเหนือ	75
กบฏพญาผาบ	80
กบฏเงี้ยว พ.ศ.2445	100
5 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองในภาคเหนือ ภายหลังกบฏเงี้ยว	
พ.ศ.2445	119
การแก้ไขปัญหาในภาคเหนือของรัฐบาลสยาม	119
ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ	132
ผลกระทบต่อกลุ่มคนในภาคเหนือ	137
6 บทสรุป	141
บรรณานุกรม	143
ประวัติผู้เขียน	15